

Betydningen for forsikringselskaper:

Ny regnskapsstandard om inntektsføring

Artikkelen er forfattet av:



Statsautorisert revisor
Anna Pettersen
Senior Manager KPMG



Statsautorisert revisor
Geir Moen
Partner KPMG



Statsautorisert revisor
Øyvind Steinnes
Manager KPMG

Standarden IFRS 15 Inntekt fra kundekontrakter vil gjelde fra 1. januar 2018. Artikkelen søker å belyse hvilke analyser forsikringselskapene må gjøre for å bestemme om og i hvilken utstrekning IFRS 15 kommer til anvendelse.

I mai 2014 publiserte IASB en ny regnskapsstandard om inntektsføring, IFRS 15 *Inntekt fra kundekontrakter*. IASB har nå vedtatt at standarden skal være gjeldende fra 1. januar 2018. Formålet med IFRS 15 er å etablere prinsipper som et foretak skal anvende ved rapportering til brukerne av regnskapet om art, beløp, tidspunkt og usikkerhet av inntekter og kontantstrømmer fra kontrakter med kunder. Standarden erstatter IAS 18 *Driftsinntekter* og IAS 11 *Anleggskontrakter* og presenterer en ny fem-trinns modell for å bestemme når man skal innregne inntekter og til hvilket beløp.

I denne artikkelen drøftes følgende temaer:

- Hvordan kan forsikringselskaper bli påvirket av nye IFRS 15?
- Inntektskomponenter i norske livsforsikringsprodukter
- Forsikringsrisiko i norske livsforsikringsprodukter
- Forventning om at begrepet og kriteriene for «distinkte leveringsforpliktelser» vil endres i den endelige standarden for forsikringskontrakter
- Kriteriene for «distinkte leveringsforpliktelser» vil kunne bli forandret i den endelige standarden om forsikringskontrakter sammenlignet med høringsutkastet

Hvordan forsikringselskaper påvirkes av nye IFRS 15

Forsikringskontrakter som er omfattet av IFRS 4, er unntatt fra virkeområdet til nye IFRS 15. Den nye standarden om inntektsføring vil imidlertid kunne gjelde andre tjenester som utføres av forsikringselskaper og som er nært knyttet til forsikringsvirksom-

heten – som for eksempel kapitalforvaltning, forsikringsformidling, administrasjon av pensjonsordninger, skadebehandling eller deottjenester.

For å kunne vurdere virkningen av den nye standarden er det nødvendig med en forståelse av den nye modellen for inntektsføring og en analyse av hvordan den nye modellen påvirker transaksjoner som faller inn under virkeområdet til den nye standarden.

Mens implementeringsdatoen kan virke langt frem i tid, må beslutning om når og hvordan overgangen til den nye standarden skal gjennomføres, snart være gjort. En tidlig beslutning vil gi den nødvendige tiden til å utvikle en effektiv gjennomføringsplan og til å informere sentrale interessenter.

Vi har i tabellen nedenfor skissert hvilke vurderinger som bør gjøres av et forsikringselskap for å analysere om og i hvilken utstrekning IFRS 15 vil kunne ha innvirkning på regnskapet til et forsikringselskap.

Vi har i det følgende kartlagt hovedprodukter hos norske livsforsikringselskaper med hensyn til anvendelse av den nye IFRS-standardens om inntektsføring i lys av høringsutkastet til ny standard for forsikringskontrakter. Vi drøfter hvorvidt de norske produktene kan forventes å bli omfattet av den nye standarden for forsikringskontrakter eller om de faller inn under virkeområdet for IFRS 15 helt eller delvis. I den forbindelse er det viktig å ta stilling til om kontraktene inneholder tilstrekkelig forsikringsrisiko og om de må dekomponeres etter den nye standarden for forsikringskontrakter. Vår diskusjon tar som sagt utgangspunkt i høringsutkastet til ny standard for forsikringskontrakter og ikke til eksisterende IFRS 4.



FORMÅLET med IFRS 15 er å etablere prinsipper som et foretak skal anvende ved rapportering til brukerne av regnskapet om art, beløp, tidspunkt og usikkerhet av inntekter og kontantstrømmer fra kontrakter med kunder.

Regnskap

Har forsikrings-selskapene...	Potensiell innvirkning	Tiltak å vurdere
... kontrakter som helt, eller delvis er innenfor virkeområdet til IFRS 15?	<p>Forsikringskontrakter og finansielle instrumenter er helt eller delvis utenfor virkeområdet til den nye standarden om inntektsføring. Dette er i hovedsak konsistent med dagens praksis.</p> <p>Tjenester som ikke er forsikring – som for eksempel kapitalforvaltning, forsikringsformidling, administrasjon av pensjonsordninger, skadebehandling eller depot tjenester – kan falle innenfor rammen av den nye standarden.</p> <p>Kontrakter som delvis faller inn under en annen standard – f.eks. forsikringskontrakter – er først underlagt kravene i den andre standarden dersom denne standarden spesifiserer hvordan en eller flere deler av en kontrakt skal separeres og innregnes.</p>	<p>Bestem hvilke kontrakter som faller helt eller delvis inn under virkeområdet til IFRS 15 ved en gjennomgang av de ulike kundekontraktene.</p> <p>Analyser effekten på inntektsføringen mht. tidfesting og beløpsmessig størrelse.</p> <p>Foreta en gap-analyse mht. hva som er tilgjengelig informasjon og systemmessig håndtering i dag og hva som er nødvendig for å møte de nye kravene.</p>
... kontrakter med sammensatte tjenesteleveranser?		<p>Evaluer kontrakter med sammensatte tjenesteleveranser som ikke er forsikring, mot det nye separasjonskriteriet.</p> <p>Vurder behovet for endringer i eksisterende systemer, prosesser og internkontroller for å legge til rette for nye estimater og vurderinger i samsvar med IFRS 15.</p> <p>Vurder om noen kontraktsvilkår bør modifiseres som følge av den nye standarden.</p>
... kontrakter med variabelt honorar?	<p>Forsikrings selskaper kan for eksempel oppnå prestasjonsbaserte honorarer (performance fee) for kapitalforvaltningstjenester som kan være omfattet av den nye standarden.</p> <p>Ved fastsettelse av transaksjonsprisen estimerer selskapet størrelsen av det variable vederlaget ved hjelp av «forventet verdi»- eller «mest sannsynlig beløp»-metode.</p> <p>Det estimerte variable vederlaget inkluderes i transaksjonsprisen i den grad det er overveiende sannsynlig at en reversering av en betydelig del av inntektene ikke vil skje på et senere tidspunkt.</p>	<p>Vurder om kapitalforvaltningstjenesten er omfattet av IFRS 15.</p> <p>Dersom tjenesten er omfattet av IFRS 15, vurder om nye modeller eller prosesser er nødvendige for å bestemme transaksjonspris.</p> <p>Vurder den nye standardens innvirkning på ledelsesrapportering, nøkkeltall og KPI'er (Key Performance Indicators).</p>
... Kostnader knyttet til kontrakter som omfattes av standarden?	<p>Etter IFRS 15 er selskapet forpliktet til å balanseføre visse kostnader som er pådratt i anskaffelsen og oppfyllelsen av en kontrakt dersom visse kriterier er oppfylt. Dette kan for eksempel være provisjonskostnader ved inngåelse av en investeringskontrakt, med mindre en tillatt praktisk tilnærming med kostnadsføring av utgifter som ville vært amortisert innen et år, er aktuelt og velges av selskapet.</p> <p>Balanseførte kostnader skal amortiseres på en systematisk måte som er konsistent med overføringen av de tilknyttede tjenestene.</p> <p>Skjønn vil være nødvendig for å bestemme passende lengde og profil på amortiseringen – f.eks. om en amortiseringsperiode bør inkludere forventede fremtidige kontraktsperioder. Amortiseringen av disse kostnadene kan være forskjellig fra eventuell amortisering av salgskostnader pådratt ved inngåelse av forsikringskontraktene slik dette gjøres i dag, eller etter kommende standard om forsikringskontrakter.</p>	<p>Vurder om den gjeldende balanseføringspolicyen er konsistent med de nye kravene.</p> <p>Gjør endringer i eksisterende systemer for å fange opp kostnader som skal kapitaliseres og for å reflektere amortiseringsperioder.</p> <p>Utvikle en policy for evaluering av balanseførte eien-deler for verdifall.</p>
... En klar plan for overgangen?	<p>Det å utvikle en gjennomføringsplan som tar hensyn til kravene i den nye standarden om finansielle instrumenter (IFRS 9) og den kommende standarden om forsikringskontrakter, kan være krevende.</p> <p>IFRS 15 kan implementeres retrospektivt ved omarbeidelse av sammenligningstall og justering av egenkapitalen ved begynnelsen av sammenligningsperioden.</p> <p>Alternativt kan IFRS 15 implementeres med justering av egenkapitalen ved begynnelsen av den første rapporteringsperioden og opplysninger i noter om effekten av implementeringen for hver linje i resultatoppstillingen i den første rapporteringsperioden.</p>	<p>Utfør «gap»-analyse for å identifisere potensielle endringer i regnskapsføringen av inntekter for de kontraktene som omfattes av IFRS 15.</p> <p>Utvikle en implementeringsplan som inkorporerer alle regnskapsendringer forventet i den nære fremtid – dvs. den nye standarden for finansielle instrumenter, kommende standard for forsikringskontrakter og nye IFRS 15 om inntektsføring – og utnytt eventuelle synergier.</p>

Inntektskomponenter i norske livsforsikringsprodukter

Oversikten nedenfor viser resultatet av vår kartlegging av norske livsforsikringsprodukter med tilhørende inntektskomponenter:

	Produkter	Inntektskomponenter
Kollektive ordninger	Ytelsesbasert tjenestepensjon	Risikopremie Rentegarantipremie Forvaltningspremie Administrasjonspremie
	Fripoliser	Administrasjonsgebyr
	Fripoliser med tilknyttede uføre- og etterlattedekninger	Administrasjonsgebyr
	Innskuddspensjon inkl. oblig. innskuddsfritak med eller uten risikoprodukter	Risikopremie for <ul style="list-style-type: none"> • Innskuddsfritak • Ev. risikodekninger Forvaltningspremie Administrasjonspremie
	Pensjonskapitalbevis	Forvaltnings- og administrasjonsgebyr
Individuelle	Individuelle uføre, død	Risikopremie Ev. administrasjonsgebyr
	Individuell pensjons- og kapitalforsikring – Unit-linked (med risikodekning – død/betalingsfritak)	Risikopremie Forvaltnings- og administrasjonsgebyr

Forsikringsrisiko i norske livsforsikringsprodukter

Det første man bør gjøre, er å avgjøre om en kontrakt er en «forsikringskontrakt» i henhold til standard for forsikringskontrakter (høringsutkast fra 2013). Definisjonen av forsikringskontrakt i dette høringsutkastet samsvarer med gjeldende IFRS 4: «En kontrakt der den ene parten (forsikringsgiveren) påtar seg en **betydelig forsikringsrisiko** for en annen part (forsikringstakeren) ved å samtykke i å betale erstatning til forsikringstakeren dersom en angitt usikker fremtidig hendelse (den forsikrede hendelsen) påvirker forsikringstakeren negativt.».

Definisjonen av «**betydelig forsikringsrisiko**» er viktig i denne forbindelsen. Forsikringsrisikoen er betydelig dersom, og bare dersom, en forsikret hendelse kan medføre at en forsikringsgiver må betale vesentlige tilleggsytelser i et hvilket som helst scenario, unntatt scenarier som ikke har noe forretningsmessig innhold. Tilleggsytelsene henviser til beløp som overskrider beløpene som skulle ha vært betalt dersom ingen forsikret hendelse inntraff. I veiledningen til standard står det også at dersom det i henhold til en kontrakt utbetales en erstatning ved dødsfall som overstiger beløpet som skal betales ved overlevelse, er kontrakten en forsikringskontrakt med mindre tilleggsytelsen ved dødsfall er

ubetydelig (vurdert under henvisning til kontrakten, og ikke til en hel kontraktportefølje).

I lys av disse bestemmelsene har vi forsøkt å definere de norske produktene. Vi har kommet frem til at ytelsesbaserte ordninger og fripoliser oppfyller definisjonen av «forsikringskontrakt» på grunn av «langt liv»-risiko eller med andre ord at forsikringstakere lever lenger enn antatt. Alle risikodekninger vi er kjent med, oppfyller også definisjonen av forsikringsrisiko. Innskuddspensjon med innskuddsfritak er også etter vår vurdering en kontrakt med forsikringsrisiko. Pensjonsordninger med begrenset forsikringselement (individuelle pensjons- og kapitalforsikringer) må være gjenstand for en nærmere vurdering. Pensjonskapitalbevis kan vi ikke se oppfyller definisjonen av en forsikringskontrakt.

Vi ser nærmere på de to siste kategoriene.

Sammensatte norske livsforsikringsprodukter

Pensjonskapitalbevis

Pensjonskapitalbevis viser oppspart pensjonskapital fra en innskuddspensjonsordning hos en tidligere arbeidsgiver. Det er ikke knyttet noen «garantier» fra forsikringsselskapet eller arbeidsgiveren til pensjonskapitalen. Forsikringsselskapet bærer med andre ord ingen biometrisk (knyttet til liv eller helse) eller finansiell risiko. Ingen «betydelige tilleggsytelser» fra forsikringsselskapet kan forventes. Pensjonskapitalbevis representerer etter vår vurdering ingen forsikringskontrakt etter høringsutkastet til standard for forsikringskontrakter. Konsekvensen av dette vil etter vår mening være at inntektene i form av

styreplan.no

"Styrearbeidet er krevende i en SMB og hos oss er det daglig leder som gjør all jobben med *saksforberedelse, dokumentasjon, innkalling og referat*. Da jeg ble klar over at noen hadde laget et slikt program, bestilte jeg det per omgående."

For styresekretær: Prosessverktøy

Automatisk agenda, innkalling, møtedokument, protokoll, arkiv, m.m.

For styret: Styreportal eller Møtedokument

På nett med PC/Mac, iPad - med kommentarer på saker og dokumenter



Enklere styrearbeid
profesjonelt styrearbeid

forvaltnings- og administrasjonsgebyrer vil innregnes i samsvar med IFRS 15. Sparekapitalen vil innregnes i samsvar med IAS 39/IFRS 9 som en finansiell forpliktelse.

Innskuddspensjon

Innskuddspensjon uten eventuelle tilknyttede risikodekninger representerer produkter med flere komponenter – sparekapital (investeringskomponent), forvaltnings- og administrasjonstjenester (tjenestekomponenter) og innskuddsfritak (forsikringskomponent). Sparedelen gir to inntektskilder for forsikrings-selskapet – premien for forvaltning og administrasjon som representerer honorar for tjenester. Forsikringsdelen ville gi en premie for overtatt forsikringsrisiko. Som nevnt over angir IFRS 15 en løsning for kontrakter med flere komponenter i paragraf 7: dersom en annen standard (enn IFRS 15) spesifiserer hvordan en eller flere deler av kontrakten skal skilles ut og/eller innregnes, skal foretaket først bruke separasjons- og/eller målekravene i denne andre standarden. Høringsutkastet til ny standard om forsikringskontrakter lister opp kriteriet for separasjonen i punkt 9–11 og B31–34 og disse skal dermed anvendes ved å identifisere distinkte deler i en forsikringskontrakt.

Etter vår forståelse er investeringskomponenten sammenknyttet med innskuddsfritaket da forsikringstakeren ikke kan nyttiggjøre seg forsikringsdelen uten investeringskomponenten samt at ved opphør av den ene komponenten, opphører også den andre. Forvaltningstjenester kan i utgangspunktet skaffes separat, men siden innskuddspensjonsproduktet utgjør en sammensatt pakke av komponenter som ikke kan skilles, fremstår alle komponentene som ikke distinkte. Komponentene som ikke er distinkte skal ikke dekomponeres og skal innregnes sammen med forsikringskomponenten iht. høringsutkast til ny standard for forsikringskontrakter.

Individuelle forsikringer

Individuell pensjons- og kapitalforsikring (typisk UnitLink-produkter – pensjonskonto, fondskonto osv.) representerer i hovedsak et spareprodukt. UnitLink-produktene har dog en eller annen form for risikodekning som forutsetning for de skattereglene som følger denne typen avtaler. Det er adgang til å bytte fond under kontraktens løpetid uten beskatning av disse transaksjonene. Den vanligste formen for risikodekning i UnitLink-produktene er utbetaling av 1 til 5 % av oppspart

kapital (saldo) ved dødsfallet til den forsikrede (total utbetaling blir da 101–105 % av oppspart kapital). I utgangspunktet kan man anvende samme vurdering som er beskrevet ovenfor for innskuddspensjonen. UnitLink-produkter består av sparebeløp, forvaltningstjeneste og forsikringstillegg som er ganske sammenknyttede. Disse delene kan ikke skilles fra hverandre uten at hele produktet bortfaller. Forsikringskomponenten er et «obligatorisk» tillegg som alle forsikrings-selskapene må ha for å kunne tilby Unit-Link-produktene. Det kan diskuteres hvor mye vekt man kan legge på dette tillegget i vurderingen av kontraktens natur og IFRS-anvendelse.

Høringsutkastet til ny standard om forsikringskontrakter paragraf B23 sier at dersom det i henhold til en kontrakt utbetales en erstatning ved dødsfall som overstiger beløpet som skal betales ved overlevelse, er kontrakten en forsikringskontrakt med mindre tilleggsytelsen ved dødsfall er ubetydelig (vurdert under henvisning til kontrakten, og ikke til en hel kontraktsporfølge).»

Etter vår forståelse basert på illustrative eksempler til gjeldende IFRS 4 er tilleggsytelsen på 1 % av oppspart kapital ved dødsfall så ubetydelig at heller ikke denne forsikringskomponenten oppfyller definisjonen av en «forsikringskontrakt» og kan ikke innregnes etter standard for forsikringskontrakter. Konsekvensen av dette er at risikopremien og gebyrer for forvaltnings- og administrasjonstjenester av et slikt UnitLink-produkt faller inn under virkeområdet til IFRS 15.

Tilleggsytelsen på over 1 % må vurderes nærmere i forhold til definisjonen av «ubetydelig». Om tilleggsytelsen i UnitLink-kontrakten vil anses som betydelig, vil denne anses som en forsikringskontrakt. Høringsutkastet skal da anvendes for å identifisere distinkte deler. Da forsikringskomponenten må supplere spare- og tjenestekomponentene for at det skal bli et UnitLink-produkt (sammensatt produkt som har sin egen verdi i form av skattefritt bytte av fond), er disse komponentene etter vår vurdering tett sammenknyttet og vil ikke anses som distinkte. Komponentene som ikke er distinkte, skal ikke dekomponeres og skal innregnes sammen med forsikringskomponenten iht. standard for forsikringskontrakter.

Kriteriene for «distinkte leveringsforpliktelser» endres?

Kriteriene for «distinkte leveringsforpliktelser» vil kunne bli endret i den endelige standarden om forsikringskontrakter sammenlignet med høringsutkastet.

Høringsutkastet til ny standard for forsikringskontrakter fra 2013 angir prinsipper for identifisering av distinkte leveringsforpliktelser som skal skilles ut og innregnes i samsvar med andre anvendbare standarder.

IFRS 15 angir også en definisjon av «distinkte» varer og tjenester som kan utgjøre separate leveringsforpliktelser med egne transaksjonspriser og inntektsføringsmønstre.

Vi kan se at definisjonen «distinkt» iht. høringsutkastet om forsikringskontrakter er forskjellig fra definisjonen «distinkt» iht. IFRS 15. I arbeidsdokumentene til høringsutkastet står det at IASB mener at, uavhengig av om vertskontrakten er innenfor rammen av standarden om forsikringskontrakter eller av standard IFRS 15, skal foretaket bruke lignende prinsipper for å skille ut leveringsforpliktelser.

I 2013 la høringsutkastet til ny standard om forsikringskontrakter til grunn de samme kriteriene som høringsutkastet for standard for inntektsføring fra 2011. Definisjonen av «distinkte» varer og tjenester er dog forandret fra 2011-høringsutkastet til den endelige standarden IFRS 15.

I høringsutkastet til ny standard om forsikringskontrakter fremkommer det også at IASB planlegger å oppdatere kravene slik at de blir i samsvar med standarden for inntektsføring.

Det kan dermed skje at begrepet og kriteriene for «distinkte leveringsforpliktelser» vil forandres i den endelige standarden for forsikringskontrakter i forhold til siste høringsutkast.